

Sayın Cumhurbaşkanım,

Yeni adli yılı, başarılı geçmesi dileklerle açıyor, törenimizi onurlandırdığınız için şükranlarımı sunuyorum.

Geçen adli yıl içerisinde yitirdiğimiz meslektaşlarımıza Tanrı'dan rahmet, emekliliğe ayrılanlara ise sağlık ve esenlik diliyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım, Değerli Konuklar,

Çağdaş bir hukuk devletinin en belirleyici niteliği, ulusal ve uluslararası belgelerde de yer alan hukuk kurallarıyla sınırlandırılmış olmasıdır.

Hukuk devletinin en sağlam güvencesini ise, toplumunun hukuk bilinci ve demokrasi kültürü oluşturur. Bu kültür ve bilinçten yoksun toplumlarda en iyi yasaların çıkarılması halinde dahi insanların, temel hak ve özgürlüklerden etkili biçimde yararlandıkları söylenemez.

Anayasamızın 1. maddesinde Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu belirtildikten sonra, 2. maddesinde, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Devletin niteliklerinin, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu vurgulanmıştır.

Yetkin tanımıyla demokrasi, hukukun üstünlüğü ilkesine dayalı, çoğulculuğa ve katılımcılığa yer veren hak ve özgürlüklerle donatılmış halkın, yine özgür halk tarafından yönetilmesidir. Demokrasilerde bu nedenle devlet, toplumun çoğulcu yapısını benimser. Çoğulculuk, düşünce ve inançlar karşısında devletin yansızlığını zorunlu kılar.

Türkiye laiklik ilkesini, Yüce Atatürk'ün devrimleri doğrultusunda Anayasasına geçirmiş ender ülkelerden biridir. Laik olmayan bir ülkede demokrasiden, hukukun üstünlüğünden söz etmeye olanak yoktur.

Hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren, temel hak ve özgürlükleri koruyarak, adil bir hukuk düzeni oluşturup bunu sürdürmeyi zorunlu sayan devlettir. Hukuk devletinde yasa koyucu dahil devletin bütün organları, faaliyetlerinde Anayasa ve hukukun üstün kurallarına göre hareket ederler.

Hukukun üstünlüğü ilkesi uluslararası sözleşmelerde de belirtildiği gibi, bireylerin haklarına kamu makamları tarafından yapılan müdahalelerin etkili bir yargı denetimine tabi tutulmasını ifade eder. Yargı yetkisi ise Anayasamızın 9. maddesinde belirtildiği üzere Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

Her ne kadar Anayasamızın bazı hükümlerinde, Avrupa Birliği ölçütleri ışığında, çeşitli tarihlerde yararlı ve zorunlu değişiklikler yapılmışsa da, bununla yetinilinmemesi, yukarıda değinilen ilkeler doğrultusunda, yöneltilen haklı eleştirileri de dikkate alan, toplumsal uzlaşmaya dayalı, hükümleri birbiriyle uyumlu yeni bir anayasa yapılmasının daha yararlı olacağına inanmaktayım.

Yargı, demokratik bir hukuk devletinde, hukukun son sözünü söyleyen, soyut yasa kurallarını somutlaştırıp onları yaşama geçiren, böylece hukuku yaratan, devletin üç erkinden biridir. Hukuk devleti olmak, hukukun toplum hayatına uygulanmasıyla mümkün hale gelir. Hukuku uygulayacak ve uygulamayı denetleyecek de yargıdır.

Hukuk devletinin önde gelen niteliklerinden biri ise yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesidir. Yargı bağımsızlığı ilkesi hukuk devletinde kişi hak ve özgürlüklerinin, toplumun temel değerleri ile huzurun da koruyucusudur.

Hukuka bağlı devlet ilkesinin gereği olarak, Anayasamızın 138. maddesinin son fıkrasında; "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez" buyurucu kuralı ile; yargı kararlarının etkinliğinin sağlanması, keyfiliğin önlenmesi, hukukun üstünlüğü ve adalet duygusunun yaşama geçirilmesi amaçlanmıştır.

Bu hükümler uyarınca, Yasama ve yürütme organları ile idare, yargı kararlarını değiştiremeyeceği gibi, yerine getirilmesini de geciktiremez ve şeklen yerine getirmiş gibi görünerek hukuksal sonuçlarını etkisiz hale getirecek şekilde uygulama yapamaz.

Yargı kararlarını önemsememek, Devleti, hukukun dışına, üstüne çıkarmak anlamına gelir ki, demokratik bir hukuk devletinde bunun kabul edilmesi olanaksızdır.

Diğer yönden, yargı kararlarına uyulmamasının, kişisel hakların çiğnenmesine de yol açacağı, Devlete olan güveni sarsacağı ve adalete olan inancı zayıflatacağı düşüncesiyle bu eylemler TCY.nın 228. maddesinde suç haline getirilerek yaptırıma bağlanmış, bu şekilde etkin bir yargısal denetimin sağlanması amaçlanmıştır.

Bağımsız olmayan, yasama ve yürütme ile kimi güç odaklarının etkisi altında bulunan yargıdan; diğer erklerin sağlıklı denetimi, bireylerin hukuk güvenliklerinin korunması beklenemez.

Anayasamızın 140, 144 ve 159. maddeleri, hakimler ve savcıların idari görevleri yönünden, yürütme erkinin bir organı bulunan Adalet Bakanlığına bağlı tutulmaları, haklarında soruşturma yapılması için aynı Bakanlığın izninin gerekmesi, özlük işlerinin Bakanın başkanı olduğu ve müsteşarının da katıldığı bir Kurul tarafından yürütülmesi şeklindeki hükümleri itibariyle sistem olarak yargı bağımsızlığını ve yargıç güvencesini sağlamaktan uzaktır. Ancak bu konuda ortaya çıkan bütün olumsuzlukların, yalnızca bu sisteme bağlanması da doğru değildir. Zira, bağımsızlık ve güven sağlamada sistemle beraber bu tabloda yer alan kişilerin yapıları, donanımları, değer yargıları ve mesleğin gerekli kıldığı etik değerlere bağlılıklarının da rol oynadığı unutulmamalıdır.

Mahkemelerin-yargıçların bağımsızlığı, başka bir kişi veya kurumdan emir almamaları, yasama ve yürütme erkleri ve organları dahil diğer ekonomik ve sosyal grupların baskı ve etkisi altında kalmamaları, tarafsızlıkları ise, yargılama yaparken yan tutmamaları, taraflara karşı kişilik özelliklerinden sıyrılarak objektif olabilmeleridir.

Yargıda, doğrunun bulunup adaletin gerçekleştirilmesi kadar, yargıya güven ve saygının sağlanması da çok büyük bir önem taşımaktadır. Güven duyulmayan bir yargının adil olduğundan, toplum vicdanını tatmin ettiğinden söz edilemez. Bu saygı ve güveni sağlama görevi en başta yargıya düşer. Hepimizin bildiği gibi güven, kırılgan, kazanılması çok zor, kaybedilmesi ise aynı ölçüde çok kolay bir duygudur.

Ne yazık ki, son zamanlarda yazılı ve görsel basında, yargıya duyulan güvenin azaldığı haber ve yorumları sıkça yer almakta, bunlara bazı kurum ve kuruluşlarca, yanlış veri ve donelere göre yaptırılan, bu nedenle doğruluk ve yansızlıkları kuşkulu araştırma sonuçlarının eklendiği görülmekte, hatta sorumluluk taşıyan bazı kişiler tarafından, tüm yargıyı kapsayacak şekilde yargıya güvenilmediği basın aracılığıyla kamuoyuna duyurulabilmektedir. Bu durumun, tüm olanaksızlık ve olumsuzluklara göğüs gererek, özveri ve onurla görev yapan yargı mensuplarını derinden üzdüğünü, yargıya yöneltile ve haksızlığına inandığım eleştiriler dayanak alınmak suretiyle yargı bağımsızlığını ve yargıç güvencesini zaafa uğratacak yeni düzenlemelere gidilmesinin çok yanlış sonuçlar doğuracağını özellikle belirtmek istiyorum.

Kaldı ki, yargıda her zaman bir kazanan, bir de kaybeden taraf vardır. Bu özellik yargıyı bazı kişi ve kurumların istismarına maruz bırakabilmekte, ayrıca kaybeden veya bu duyguya kapılan kişilerin asılsız ve yersiz suçlamalarına yol açabilmektedir. Bu olgular yargının değişmez kaderidir. Ancak belirtmek gerekir ki, yargının güç koşullar altında çalışması, yargısal faaliyetin yukarıda değinilen özelliği, güven kaybının mazereti olamaz. Yargı hakim ve savcılarıyla, yardımcı personeliyle içinde bulunduğu güç koşulların düzeltilmesini bekler ve isterken kendisine düşen görevi, saygınlığına ve onuruna yakışır şekilde yapmalıdır. Çünkü adalet en küçük lekeyi kaldıramayacak kadar kutsal bir değerdir.

Yargı; sav, savunma ve karar mekanizmasından oluşur. Avukat, Cumhuriyet savcısı ve yargıçların, mesleklerinin etik kurallarına uymaları, görevlerini süresi içerisinde ve doğru olarak yapmalarının yanında özel hayatlarında da düzeyli, saygın ve dengeli davranış içerisinde bulunmaları gerekmektedir. Ancak bu takdirde beklenen güven ve saygı önemli ölçüde sağlanıp korunabilir.

Yargıtay, adli yargı açısından Anayasada değiştirilmesini öngördüğü hükümlere ilişkin önerilerini yetkili katlara bir taslak halinde sunmuştur. Bu taslak ve gerekçeleri üzerinde önemle durulması gerektiğine inanmaktayım. Taslakta yer alan yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesine yönelik öneriler yanında yargı birliği ve Yüce Divan'ın oluşturulmasına ilişkin öneriler de ayrı bir önem taşımaktadır.

Yargılama birliği güçlü yargının vazgeçilmez bir ilkesidir. Bu birliğin sağlandığı ülkelerde güçlü yargıya, güçlü devlet ve bireye, güçlü demokrasiye ulaşılmış, hukukun üstün-lüğü ilkesi yaşama geçirilebilmiştir. Mevzuatımızda bu ilkedен sapmanın en önemli örneğini Yüce Divan oluşturmaktadır. Çağımızda ceza hukuku, diğer hukuk dallarından ayrı, hukuk kavramlarını kendi amacına göre tanımlayan özerk bir dal haline gelmiştir. Yargıtay'ın yıllardan beri baktığı davaların nitelikleri ve sayıları, Yargıtay üyelerinin yetişme biçimleri ile donanımları nazara alındığında Yüce Divan görevinin, yargılama birliğinin bir gereği olarak, yargılanacak kişiler bakımından oluşturacağı hukuksal güvence de dikkate alınmak suretiyle Yargıtay'a verilmesi zorunlu hale gelmiştir.

Yargı birliğinin sağlanması bakımından yüksek mahkemelerin denkliği ilkesinden de kesinlikle ayrılınmaması, Yüksek Seçim Kurulunun yetkileri ve niteliği nazara alınarak anayasal konumunun yeniden değerlendirilmesi gereklidir.

Anayasal ve yasal düzenlemeler yapmak yetkisi, Anayasamızın 87 ve devam eden maddelerinde belirtildiği gibi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Ancak bu yetki kullanılırken toplumdan kaynaklanan bir gereksinim olup olmadığı değerlendirilmeli, insan hak ve özgürlüklerine saygılı hukuk devleti ilkesi gereğince adalet ve nasafete uygunluk ölçüt olarak gözetilmelidir.

Yasama erkimizin son zamanlarda, yoğun bir uğraş vererek çok sayıda yasayı kabul ettiği hepimiz tarafından bilinmektedir. Burada, çağdaş normlara uygun yasal düzenlemelerden duyduğum memnuniyeti belirtirken, olumsuzluklara yol açan, uygulayıcıları zor duruma düşüren bazı hususlara, ayrıntılarına girmeksizin değinmeyi de zorunlu görmekteyim.

Şöyleki; Suçlulara devletin atıfeti niteliğindeki, cezaların affına ilişkin yasaların, anılan niteliğe uygun bulunmayan sıklıkla çıkartılması, basında yenilerinin çıkartılacağı haberlerinin yer alması kamuoyunda haklı olarak olumsuz tepkilere neden olmaktadır. Oysa demokrasilerde alınan kararlar halkın eğilimlerini, titreşimlerini gözetmek zorundadır. Bu nedenle af, toplumsal yarar doğrultusunda başvuru bir kurum olarak algılanmalı ve uygulanmalıdır.

Bazı yasaların yeterli bir araştırma ve inceleme yapılmadan, konuyla ilgili kurum ve kuruluşlara, uygun süreler

verilip görüşleri alınmadan çıkartıldıkları görülmektedir. Bu olgunun en önemli kanıtını, bir çok yasada, çıkartılmalarından hemen sonra zorunlu nedenlerle değişikliklere gidilmesi oluşturmaktadır. Kısa bir süre sonra Meclisimizde ele alınacağı öğrenilen ve hukuki müesseseler ile yaptırımlarda temel değişiklikler öngören yeni Türk Ceza Yasa Tasarısının da bu eleştiri kapsamında bulunduğunu belirtmek istiyorum.

Yine Anayasa hükümlerinde değişiklik yapılırken bu hükümleri dayanak alan yasalarda değişiklik yapılmadığı, görülmekte bu durum uygulayıcıları zor durumda bırakıp, davaların uzamasına neden olmaktadır. Bu konuda son olarak yasaların yalnızca uzman hukukçular için değil sade yurttaşlar için de olduğunu, yasaların kısa, yalın ve kolayca anlaşılabilir olması gerektiğini, herkesin aynı anlamı yüklediği sözcükler kullanılmasının uygulamada kargaşa yaratabileceğini belirtmek istiyorum.

Yolsuzlukların çoğalmasıyla ülkemizde olduğu gibi bütün dünyada güçlü bir yargı isteği öne çıkmıştır. En geniş anlamda, kamu yetkisinin, kamu kaynaklarının özel çıkarlar için kullanılması olarak tanımlanan yolsuzluk, devlet yöne-timinde aranan dürüstlük, eşitlik ve hukuka bağlılık değerlerini yıprattığı gibi toplum ahlakını da çürütür.

Yolsuzlukla mücadelede, yeni yasal düzenlemeler ile kamu hizmetlerinin basitleştirilip saydamlaştırılmasının, halkın ve sivil toplum örgütlerinin bilgi almalarının olanaklı kılınmasının yanında, bağımsız ve yansız bir yargının önemi büyüktür. Bu nedenle yolsuzlukla mücadelede yargının önünde hiçbir engel bırakılmamalıdır.

Bu mücadelede en önemli görevlerden biri de basına düşmektedir. Basın çağdaş toplumlarda halkın gözü, kulağı ve dilidir. Bu nedenle basın özgürlüğünün güvenceye kavuşturulması ve bu durumun sürdürülmesi gerekir. Özgürlük, basının tüm güç odaklarına, hatta bizzat kendisine karşı bağımsızlık ve yansızlığını ifade eder. Basın, her konuda kamuoyunu bilgilendirip aydınlatma ve eleştiri görevini yerine getirirken haberi yalın olarak vermeli, yorumla karıştırmamalıdır. Kısaca basın, haberi üreten değil yansıtan olmalıdır. Basın özgürlüğünün sınırlarını yazılı kurallar, meslek ilkeleri, etiği ve kişilik hakları belirler. Oysa uygulamada her zaman böyle olmadığı, bir kısım yazılı ve görsel basın tarafından kişiler hakkında, soruşturma mercilerini etkileyecek, kanıt ve vicdanlara göre karar verilmesini önleyecek derecede, kısmen veya tamamen yanlış, kişilik haklarını ağır şekilde zedeleyen yayınlar yapıldığı, en önemlisi de iddiaların kurum ve kuruluşlarla özdeşleştirilip genelleştirilerek o kurum ve kuruluş bakımından kamuoyunda onarılması güç güvensizlikler yaratıldığı görülmektedir. Bu durumun herkes gibi sağduyulu basın mensuplarınca da hoş karşılanmadığı inancındayım.

Sayın Cumhurbaşkanım, Değerli Konuklar,

Hukuk sistemi ve yargının sorunları hukuk fakültelerinden başlamaktadır. Bu fakülteler üstün hukuk bilgisi ve eğitimi verecek şekilde donatılmalı, araştırma, bilgiye ulaşma, düşünme, muhakeme edip sonuca varma becerisi sağlayan bir eğitim sistemi benimsenmeli, lisan öğrenimi yaygınlaştırılıp kolaylaştırılmalıdır.

Meslek öncesi ve meslek içi eğitimin üst düzeye ulaştırılması sağlanmalı, Adalet Akademisi üstün eğitim ve öğretim verecek duruma getirilmelidir.

Avrupa hukukunun daha iyi takip edilmesi, hukuk sistemimizin Avrupa'ya tanıtılması, hukuki entegrasyonun daha kolay sağlanabilmesi için yeterli sayıda yargıç ve Cumhuriyet savcısına lisan öğrenme ve kendisini yetiştirme, Avrupa hukukunu yakından inceleme olanağı yaratılmalıdır.

Yargıda yetişmiş personel açığı büyük boyutlarda devam etmektedir. Yardımcı personel yetiştiren meslek liseleri ve Adalet Yüksek Okullarının sayısı çoğaltılmalı, yardımcı personelin gelir düzeyi mutlaka insanca yaşayacak bir düzeye ulaştırılmalıdır.

Sayın Cumhurbaşkanım, Değerli Konuklar,

Çağımızın, insan hak ve özgürlükleri çağı ilan edilmesine, bu üstün değerlerin çok sayıda uluslararası sözleşmeye yansıtılıp örgütler oluşturulmasına rağmen, hoyratça ezilip yok edildiklerini üzüntüyle görmekteyiz. Bunun en son örneğini ne yazık ki, birkaç gün önce Kuzey Osetya'da gördük. En temel hak olan yaşama hakkı küçücük çocukların ellerinden alındı, yok olup gittiler. Ne yazık ki dünya devletleri bu vahşeti önleyememekte, bazen aciz bazen de kayıtsız kalmaktadırlar. Her türü ile terör bugün, insan hak ve özgürlükleri, toplumların huzur ve güvenlikleri bakımından başta gelen tehlike ve tehdidi oluşturduğu halde bazı devletler terörle mücadeleye daha çok kendi çıkarları doğrultusunda yaklaşmakta bu nedenle etkin bir mücadele sağlanamamaktadır. Bütün bu ölüm, gözyaşı ve acılar bize halen insan hak ve özgürlüklerinin kutsallığının yeteri kadar özümsemediğini göstermektedir.

Oysa rahmetli Sahir Erman hocanın belirttiği gibi; Haritada yerini bulmakta güçlük çektiğimiz bir ülkede, tanımadığımız, hatta mevcudiyetinden habersiz olduğumuz bir kişinin temel hak ve özgürlüğü, insanlık onuru ve haysiyeti saldırıya uğramışsa, o insan biziz. Çünkü onun kişiliğinde gerek birey olarak, gerek toplum olarak hepimizin temel hak ve özgürlüğü, hepimizin insanlık onuru çğnenmektedir.

Bu itibarladır ki, problemi hakkı çğnenen kişiyle, ona saldıran arasındaki kişisel hesaplaşma olarak basite irca edemeyiz. Bu olayı kamusal hatta evrensel boyutta ele almadığımız takdirde, zulme seyirci kalmış oluruz. Ve sırf seyirci kalmak, sırf tavrımızı belirtmemek suretiyle zulme biz de katılmış oluruz. ... bu gibi girişimlere 'dur' demek ve kolkola girerek, elele tutuşarak, küremizi çevreleyen bir kardeşlik zinciri kurmak ve halkaya savcısı, hakimi, avukatı, öğretim üyesi ve öğrencisiyle, her ırk ve milletten bütün hukukçuların katılmasını sağlamak zorundayız. Hukukun üstünlüğü ve hukuka bağlı devlet ancak bu sayede kurulur.

Konuşmamı izninizle genç meslektaşlarıma seslenerek sonlandırmak istiyorum. Bir adli yılın açılışında da değinil-mişt;

-Zor bir meslek seçtiniz,

-Hukuk bir bilim, hukukçuluk gerilimli bir meslek ama ince bir sanattır.

-Hukuku sizler yapacaksınız.

-Bilim ve demokrasi değışmez referansınız olmalıdır.

-Hukukun onurunu, mesleğinizin, cüppe ve kürsünün saygınlığını özenle koruyun.

-Hiçbir ikbal, hiçbir güç, hiçbir çıkar, özgür ve bağımsız,
dürüst ve adil karar vermenizi engellememelidir.

Saygı ve sevgiler sunuyorum.